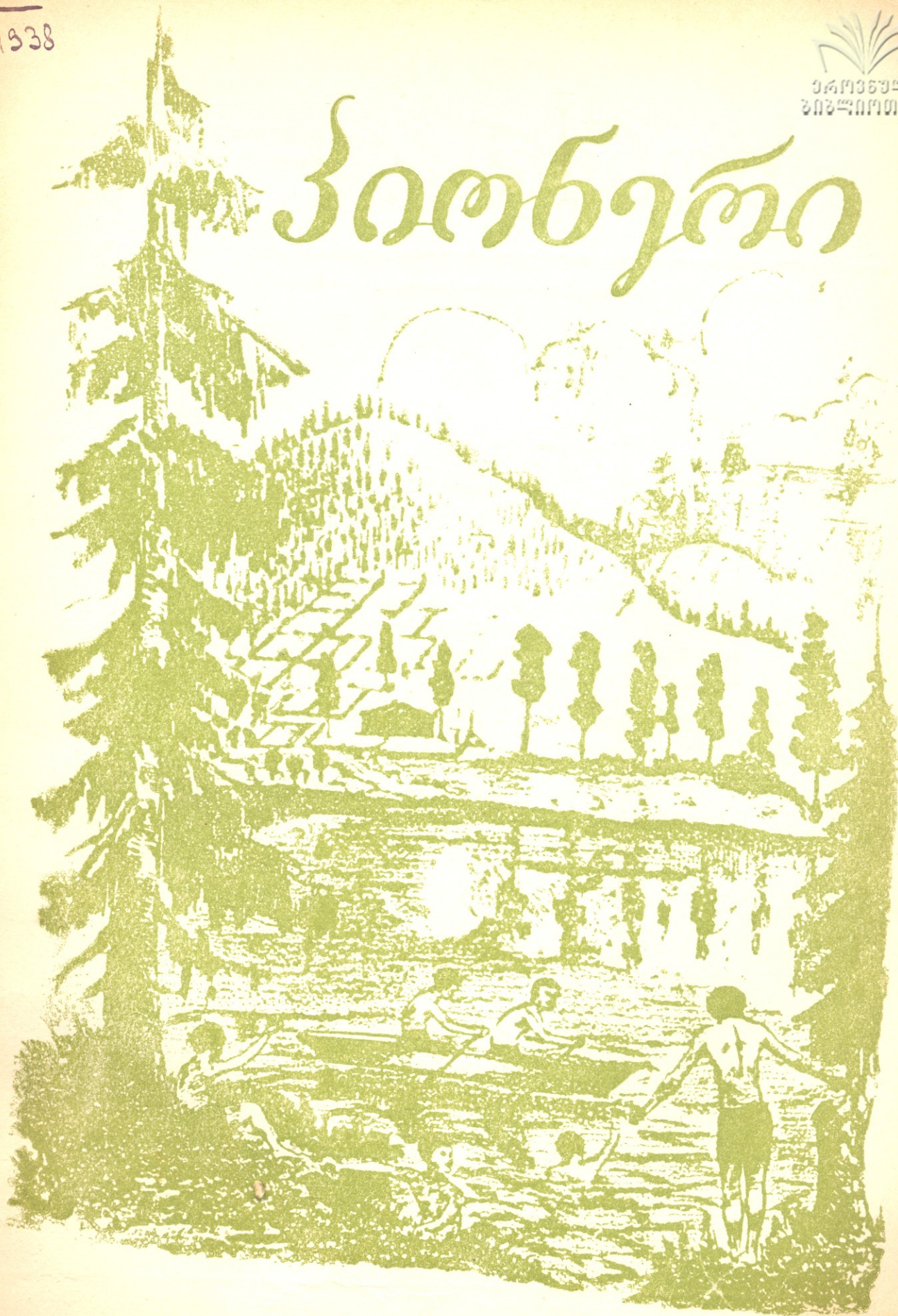

1938

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

პიონერთი

პიონერი

საბ. აღმაშენებლის კომისიისა და
საბ. განსახორციელებელი მეთოდური შუამდგომლობა.

03.01.1938 წ. № 7

გამომცემლობა „კომუნისტი“. რედაქციის მისამართი: თბილისი, ვრიხთელის ქ. № 34. ტელ. 3-02-61

შინაარსი

გვ.

1. ნ.—ლი, — მტკვრის პირს (ნარკვევი)	1
2. სანდრო შავეჩი, — ჩვენს ბანაკში (ლექსი)	4
3. სიმონ ჯვარაცხელი, — გიგლას უბედურება (მოთხრობა)	5
4. ლილია მამბრიძე, — დილა პიონერბანაკში (ლექსი)	8
5. გარეული ტახის ბაასი ლომთან (მოთხრობა, თარგმანი ნ. ლორთქი- ფანიძისა)	9
6. აღმაშენებელი პუშკინი, — რომანსი (ლექსი, თარგმანი არტემ ახნაზაროვისა)	11
7. კაპულ შანიძე, — პატარა ლეიზა (მოთხრობა, თარგმანი მირანდა გამსახურდიასი)	13
8. აღმაშენებელი, — მობანაკე პიონერის სიმღერა (ლექსი)	14
9. სიმონ ჯვარაცხელი, — ცოტნე დადიანი (მოთხრობა)	15
10. ბაიოჯ ჩანტლაძე, — ტელეფონი (წერილი)	16
11. ვასარტობი	გარჯანიშვილის მე-4 გვ.

ფურნალი გაფორმებულია მხატვრების: დონის, მ. ჩხეიძის და ა. ქოქიაშვილის მიერ.

ვლის მხატვრობა ეკუთვნის მხატვარ კ. ვარჭელაშვილს.

(ლოლის დღიურები)

6. - ელი

მე პატარა ვარ, თერთმეტი წლის. ჯერ არასოდეს არ ვყოფილვარ ბანაკში. შარშან მთელი ზაფხული სოფლად გავატარე. ჩემი საყვარელი დაიკო კი კოჯორში იყო. ფრიადოსნობის მოწმობის აღებისთანავე გაგზავნეს იქ.

მეც ბევრი ვეხვეწე მშობლებს: მეც ლამარასთან ერთად უნდა წავიდე - თქო. მაგრამ არ გამიშვეს, მითხრეს: ჯერ პატარა ხარ, ოქტომბრელიო, არ მიშველა არც მუდარამ, არც ცრემლებმა. დავრჩი სოფელში. მაგრამ იქაც კარგად ვიმხიარულე.

აი, ამ წელს კი პიონერად მიმიღეს. მაშასადამე, შეიძლებოდა ბანაკში მოვხვედრილიყავ ზაფხულზე. მე ამის იმედი მქონდა. წარმოტებით ვსწავლობდი, გამოცდებზე იშვიათი მამაცობა გამოვიჩინე: ყველაფერში ფრიადი მივიღე.

გუშინ კიდეც მომცეს საგზური, მაგრამ წამოსვლა ვერ მოვახერხე. დღეს ნაშუადღევს, ოთხ საათსა და ოც წუთზე გამოვეყევი ბორჯომისაკენ მიმავალ მატარებელს. ვაგონში ფანჯარასთან ვიჯექი და გადავცქეროდი ნაირნაირ სანახაობას.

შებნდებისას ჩემი ყურადღება ტყიფ შემოსილმა გორაკებმა მიიპყრო, რომელთაც აგერ უუახლოვდებოდით. ეს ქვიშხეთია, თქვეს მგზავრებმა, მას მალე ვნახავთო.

მართლაც, ხუთიოდე წუთის შემდეგ მატარებელი ერთ პატარა ბაქანზე შეჩერდა. გამოვედით. მარჯვნივ, პირდაპირ ბანაკისაკენ წავედით, რომლის არცა კარგად მოჩანდა ბინდბუნდში.

მორიგე პიონერებმა ეზოში არ შეგვიშვეს. ჯერ უფროსს უნდა მოვახსენოთ, ასეა წესიო.

ერთი ბავშვი გაიქცა უფროსისაკენ.

— გამოატარეთ, გამოატარეთ, მოგვესმა მხიარული ხმა.

მორცხვად შევედით გალებულ ქიშკარში.

ვაგონში ფანჯარასთან ვიჯექი და გადავცქეროდი ნაირნაირ სანახაობას.

პატარა ბიჭები და გოგონები ხელპირს იბანდნენ, ძილისათვის ემზადებოდნენ.

ჩვენ გვავახშმეს, უკვე ლოგინებიც ვაგვიშალეს.

ოჰ, რა გრილი, გამაცოცხლებელი ჰაერია, ნელი სიოა.

მაგრამ გვიანაა. დაღლილი ვარ. თვალები მეხუჭება. შეძინება.

მეორე დღეს

რიჭრაყისას ჩიტების საამური გალობა მომესმა ძილში. გამომეღვიძა. მომხიბლველად სტვენდნენ ჩიტები, ფანჯრიდან ვხედავდი მათ. მწვანე ტოტებზე ისხდნენ და ჭიკჭიკობდნენ.

მალე ისევ ჩამთვლიმა.

შვიდ საათზე საყვირის ხმამ გამომაღვიძა. ეს ადგომის ნიშანი იყო. წამოვხტი. ტანთ ჩაფიცვი და ხელპირის დასაბანად გავეშურე. ონკანებთან უკვე შეგროვილან პიონერები, ძველი ნაცნობებივით მასხრობენ, იციან.

ჩემთან ერთი გოგონა მოვიდა.

— რა გქვია? — მკითხა.

— ლილი. შენ?

— ელენე.

— საიდან მოხვედი?

და ერთმანეთს ვუაბმეთ ჩვენი ვინაობა. დავეგობრდით.

— გესმის საყვირის ხმა? — მითხრა საუბრისას ელენემ, — სავარჯიშოდ გვიხმობენ.

ორივენი ვავიქეციოთ, ჩაგდექით წყობილებაში. ხელმძღვანელმა დღის რეჟიმი გამოგვიცხადა. ძალიან კარგია: ვართობა, თამაშობა, თავისუფალი საათი, ოთხჯერ კვება... ვატყობ, სხვებიც გახარებულნი არიან. ვარსკვლავებივით უციმიციმებთ თვალელები.

ვარჯიშობას მოერჩით.

საუზმეზე დაგვიძახეს. წავედით სასადილოში. აქ სისუფთავეა. მაგიდებზე ქათქათა სუფრებია გადა-

ფარებული. მოგვიტანეს ჩაი, კარაქი, პური... მადიანად ვჭამთ.

ღარბაზი სავსეა ბავშვებით. ვინ არ არის აქ: ქართველები, რუსები, სომხები, თურქები, ებრაელები, გერმანელები... ჩვენ ერთმანეთს ვეცნობით, ვსაუბრობთ, ვლაპარაკობთ.

თურქმა ალიამ მხოლოდ თავისი ენა იცის. მაგრამ მაინც მხიარულადაა. ლაზღანდარობს, მასხრობს, აცინებს ბავშვებს, ორიოდ სიტყვა უსწავლია ქართულად: „ამხანაგო, როგორა ხარ!“ და წამდაუწუმ იმეორებს. ეს წინადადება მეც ვიცი თურქულად, ამიტომ ალიას ვკითხვ:

— ქეიფინის ნეჯადირ, იოლდაშ!

— სადოლ, იახშიამ, იოლდაშ!*) ბავშვები იცინიან, თამაშობენ, მხიარულობენ. ელენეც იცინის, ალიაც, პატარა გიზიც, მარგოც, ანიკოც...

აი, ოცდაათი პიონერი შევიკრიბეთ ერთად. რაზმი უნდა შევქმნათ, აქტივი უნდა ავირჩიოთ, წრეები უნდა მოვაწყოთ.

ყველაფერს ვაკეთებთ. რაზმის საბჭოს თავჯდომარე მარგოა. ანიკომ წინადადება შემოიტანა: ჩამოვაყალიბოთ ნორჩ მეთევზეთა წრეა. ჩვენ სიხარულით დავეთანხმეთ მას. აქ, ბანაკის ახლოს, მტკვარი მიმდინარეობს. ბევრ თევზს დავიჭერთ მტკვარში...

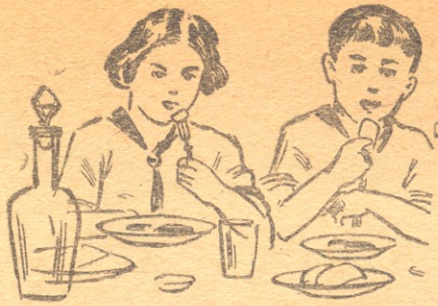
ელენემ კიდევ ასე თქვა: ნორჩ ნატურალისტთა წრე მოვაწყოთო. ეს წინადადებაც მოგვეწონა.

მესამე დღეს.

ღილით, საუზმის შემდეგ, საექსკურსიოდ წავედით ტყით დაფარულ მთაზე. სიხარულით დავტოვეთ ბავშვებმა ბანაკის ეზო და შეღმართს შევუღიქეთ. ნელნელა მივყებოდით დაკლაკნილ ბილიკებს, ირგვლივ წიწვოვანი და ფოთლოვანი ხეები გვერტყა. ფოთლებში ფრინველები ფრთქილებდნენ. აქაიქ შაშვები ჭახუხობდნენ...

ჩვენს წინ, გზადაგზა, ყვავილებში პეპლები დაფრინავდნენ. აი,

*) გმადლობთ, კარგად, ამხანაგო!

უხარმამხარმა თეთრმა პეპელამ ნელი ფარფატით ჩავგვიარა წინ. გიზი დაედევნა მას. გიზიმ პეპელა დაიჭირა.

— ნორჩი ნატურალისტი, ნორჩი ნატურალისტი! — მიაძახეს ბიჭებმა.

ჩვენც დავიჭირეთ პეპლები, შევგროვეთ ნაირნაირი ყვავილები.

თაიგულებით ავედით მთაზე. იქიდან ჩვენს ბანაკს გადმოგხედეთ. ბანაკი უფრო ლამაზად მოგეჩვენა მალლიდან.

ცოტახანს დავრჩით მთაზე, ვისაუბრეთ და მერე უკან დავებრუნდით.

ეზოში საინტერესო გართობა მივაწყვეთ, რაც შეეძლო აქამდის არ მენახა: ერთად შევეგროვეთ პიონერები, მერე იქვე ორ ჯგუფად დავიყავით, ავიღებდით ერთ სიტყვას ვთქვათ, ქორი. ერთი ჯგუფი დაიძახებდა „ქო“, მეორე — „რი“. ეს ხდებოდა ერთსადაიმთხვე დროს. შორიხლოს, ათ ნახევრზე მდგომ ბავშვს უნდა გაეგო, თუ რა ვთქვით ჩვენ. ქობი!

— გორო! — იძახდა ის. ვერაგზით ვერ მოგვცა სწორი პასუხი. დიდხანს ვითამაშეთ და კარგად ვიმხიარულეთ.

მეოთხე დღეს.

თავისუფალი გართობის საათზე ექნიათ ყვირილი მორთო:

— ბავშვებო, გველი, გველი! გავიქეციოთ. გოგიათ გაგვისწრო. მანაც, ადგილზე მისვლისას, შემკრთალი ხმით დაიწყო ყვირილი:

— გველი, გველი! ჩვენ მართლაც გველი გვეგონა. ცოტა არ იყოს, შეშინებულები დავდექით მოშორებით. მაგრამ პიონერ რეზოს არ შეეშინდა. იგი გაიქცა და ხელში აიყვანა ქვეწარმავალი. ზოგიერთები გაფითრდნენ.

— ნუ გეშინიათ, არ იკბინება. ეს ანკარაა! — გვითხრა რეზომ.

ჩვენ შევეჩვიეთ ანკარას. ხელსაც ვკიდებდით, ვეფერებოდით. მერე იგი ფრთხილად შევიანხეთ ყუთში.

ამ დღეს ჩვენმა ნატურალისტებმა ბევრი რამ გააკეთეს. პეტრამ თხუნელა დაიჭირა, გივლამ კი ცხრაფეხა.

მეშვიდე დღეს.

რა ცელქი ყოფილა პატარა ვიტა! სადილზე ჩხუბი აუტეხა ვანის: შენ ბევრ პურს სჭამო. ვანია გაწითლდა. საწყალმა ბიჭმა ჯერ არაფერი თქვა.

ვიტია მაინც არ მოეშვა, თავი მოსჭრა ამხანაგს ბავშვების წინაშე. ვაბრაზდა ვანია. გავიდეთ ეზოში, შენ გიჩვენებ სეირსო, — დაემუქრა ვიტისას. ეზოში მართლაც წაიჩხუბენ. მუშტებით სცემეს ერთმანეთს ჩვენ ხელმძღვანელთან გავიქეციით და მოვასხენეთ ეს ამბავი.

ხელმძღვანელმა პირისპირ დააყენა მოჩხუბრები, დაარიგა ისინი, მერე ბოლიში მოახდევინა ორივეს. ვიტია და ვანია შერიგდნენ. თითქოს არაფერი მომხდარიყო: მეგობრულად დაიწყეს თამაში.

ალიამ ბევრი ამხანაგი გაიჩინა. ზის ბავშვებში, ოხუნჯობს და აცინებს მათ.

დღე მხიარულად მიდის ბანაკში. ვკითხულობთ წიგნებს, ვაზებთ, ჟურნალებს, ვცეკვავთ...

მეჩვე ღელს

ღელს ჩვენს ბანაკში შესანიშნავი ამბავი მოხდა, ჩვენთვის მარად დაუვიწყარი ამბავი: უცხოელი ბავშვები გვესტუმრნენ.

დიდი სიხარულით შევხვდით მათ. ბაქნიდან ბანაკის ჭიშკრამდის ორ რიგად ჩამეწყრივდით პიონერები. შუაში სტუმრები გავატარეთ მუსიკით, მისალმებისა და ლოზუნგების შეძახილებით.

ოთხი უცხოელი ბავშვია. მიმხიდეელი თვალები აქვთ. ჩვენ პირველი შეხვედრისთანავე დაუმეგობრდით ძვირფას სტუმრებს. გულმა გული იცნო.

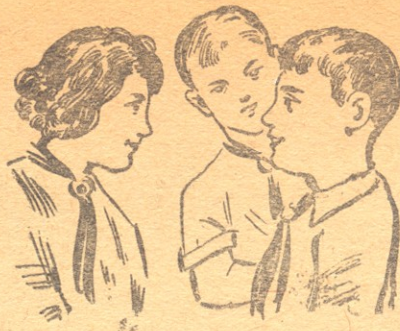
მეცხრე ღელს

— მოდით, ბავშვებო, წავიდეთ მტკვარზე, ანკესები ჩაუშვათ წყალში, ორაგულები დავიჭიროთ! — გვითხრა მეთევზეთა წრის ხელმძღვანელმა გივლამ.

წავედით მტკვარზე, წაფიდეთ ანკესები, ანკესებზე ხორცის ნაკრები წამოვაგეთ და წყალში გადავისროლეთ.

ვუსვდით, ვუსვდით. ჯერ არაფერია. შენია კი წამდაუწყებ იღებს ზევით და ყვირის.

— უი, უი, ლოქო დავიჭირე, ლოქო!

მაგრამ არც ლოქოა და არც ლორჯო. მაინც რა მეტიჩარაა შენია, სულ ასე იცის, წინასწარ იტყვის რაიმეს, მაგრამ, საუბედუ-

როდ, რამდენსაც ქუხს, იმდენს არ წვიმს.

ვდგავართ მტკვრის პირას, ვდგავართ. ვუსვდით თევზებს. აი, ელე-

ნეს ანკესი შეირხა. ფრთხილად ამოსწია ელენემ და... ამას რას ვხედავთ: რამოდენა წვერაა!

უპ, როგორ შემეშინდა! აქედან ლით! ხელში თოფი მიმხრეს: აი, იმ შავ წერტილს ესროლეო. მე გაფეთორდი. სად დაიკარგა ჩემი გამბედაობა? აკი ამდენხანს არ ვასვენებდი ხელმძღვანელს—მე მასროლინეთ თოფი პირველად-თქო. ახლა კი ღელის შიშმა გამათავოს!

მაგრამ არაფერია! მე მამხნევებენ:

— კობტად დაიჭირე თოფი ხელში!

— ნუ შეგეშინდება, ნუ შეგერთებიო!—მეუბნებიან.

მეც ვიკრებ ძალღონეს. თითს ვადებ ჩახმახს და...

— ჭახ—ისმის.

მაგრამ ტყვია სად ჯანდაბას წასულა, წერტილს ასცდენია.

კიდევ ვისვრი, კიდევ...უკეთესი და უკეთესი ნიშნებია. ტყვია თანდათან უახლოვდება მიზანს...

გივლა, ელენე, თამარა, ალია და ვანია კარგ შედეგებს აღწევენ. ღელის ვოროშილოვისებური ნორჩი მსროლელები გახდნენ ეს კუდრაჭები! მე მიხარია, რომ ისინი ასე მარჯვე ბავშვები არიან!

ღელს ნორჩმა ნატურალისტებმა კიდევ ვეება ჭრელი პეპელა დაიჭირეს. როგორ უცნაურად შეჰყურებდნენ ბავშვები პეპელას. ალბათ, არასდროს არ უნახავთ იმოდენა ფრთათარფატა. რაღა დავმალო, არც შე მინახავს! მეც გაცივებული შევყურებდი ჭრელ პეპელას.

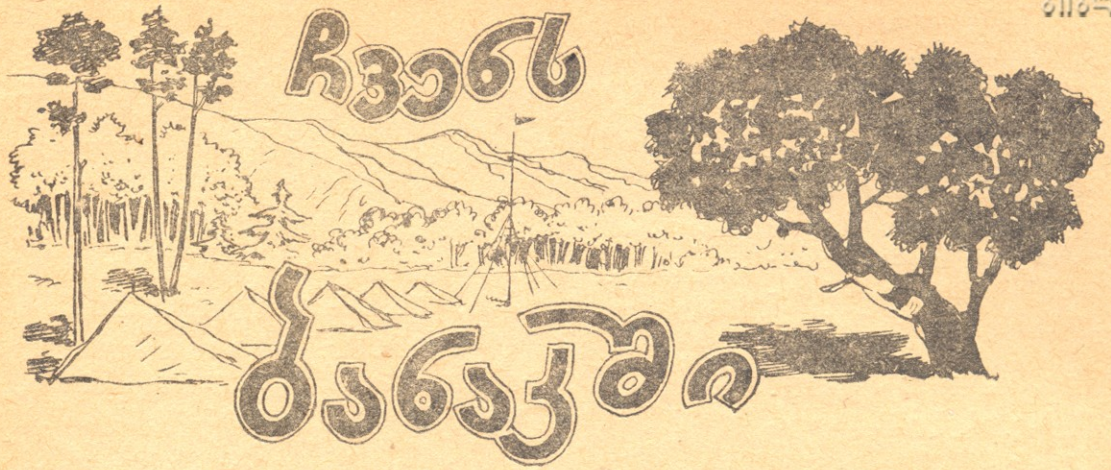
გამახსენდა დიდი მგოსნის ლექსის დიდებული სტრიქონები:

„ჭრელი პეპელა დაათრო და გააბრუა იამა, მას მიეპარა ყმაწვილი, დაიჭირა და იამა“.

ოჰ, რა კარგი ხარ, ჩვენო ბანაკო, რა კარგი! რა ერთსულოვან სიხარულს, აღტაცებასა და აღმფრენას გვაძლევ შენ!

ნეტავ, ნეტავ უფრო გრძელი იყოს ეს სანეტარო დღეები!

ლაღად ვისვიგნებთ, ხარბად ვსუნთქავთ წიწვნიანი ტყის საამურო სურნელებას...

I

თითქოს ღიმილით შეგვხვდა სიმწვანე
ხავერდოვანი და მოქარგული,
მოვედით ყველა, თან მოვიტანეთ
მღერა, სიცილი და სიხარული.

ახლა მდინარეც, მთებში ღრიალა,
ველზე მოგორავს ნელი ტბორებით,
ამ ყვავილებს და ბუჩქებს შრიალას
მკერდგაღელილი ვეამბორებით.

მოვედით გულით, თან მოვიტანეთ
ჩვენი ბავშვობის მზე-სიყვარული,
თითქოს ღიმილით შეგვხვდა სიმწვანე
ხავერდოვანი და მოქარგული.

II

მოვედით და სიხარულით
გავაჩაღეთ ველზე ცეცხლი,
ცა ლაქვარდი ნათელია,
მოკენჭილი თითქოს ვერცხლით.

იწვის ფიჩხი, ცეცხლის ალი,
ლაპლაპებს და წითლად ელავს,
მიწის მკერდზე შუქის სარმა
მოჩანს, როგორც ცისარტყელა.

იწვის ფიჩხი, ნაბერწკლები
ტკიციანებს და მალლა იწევს,
მოციმიმიე ელვარება
დაჰფენია ირგვლივ სივრცეს.

ჩვენც, ბავშვებმა, აღტაცებით
შემოვავლეთ კოცონს რკალი,
სიხარულის დღეებს ვფურცლავთ,
სიხარულით ბრწყინავს თვალი.

ვცეკვავთ, ვმღერით და ხალისით
ყოველ სიტყვას მოსდევს ტაში,
დაუბერავს მთიდან სიო
და ხეები შრიალს გაშლის.

დღეს აქა ვართ და ხვალ კიდევ
გადავტყორცნით გოლში ბურთსა,
ვისვენებთ და მხრებგაშლილი,
სიხარულის დღეებს ვფურცლავთ.

პიპლას უბეკურება

გიგლამ მთელი დღე ბუხუტიასა და ბოჩოლასთან თამაშში დააღამა. დამნაშავესავით შინ არ შედიოდა. როცა ღამურებმა დღისით დაკეცილი ფრთები აათამაშეს, გიგლა ქურდულად შეიპარა ოთახში და მშვიერი შეგორდა დაკონკილ ლოგინში. ჯერ სულ გაიტვრინა, ხოლო ყველამ რომ დაიძინა, თავი წამოსწია. დარწმუნდა თუ არა, რომ დღისით მოქანცული გაიანეს გავლიძემა ასე ადვილი არ იქნებოდა, ლოგინიდან გადმოვიდა, ტანთ ჩაიცვა და ამ დილით მოგროვილი ჩალის ნალერალები კერიასთან მოზიდა, ცეცხლი შეუთო და ეს მიწური სახლი სულ გადაუღაჟა, მერე თვითონ მიუჯდა კერიას და ნაცარში რალაცას უაზროდ ხაზვა დაუწყო.

დედის გული ხომ ბევრის დამტევია და თვალთ კი მუდამ ფხიზელი!

— უიმე, შვილო! კიდევ არ გძინავს? დაეფსო დედაშენს თვალები, ნუ ჯავრობ, შვილო, ნუ ჯავრობ! ხვალ ყველაფერს გავიგებ!— ატირდა გაიანე, როცა თვალები გაახილა და ღრმად ჩაფიქრებულ შვილს შეხედა. გაიანე გვერდზე მოუჯდა გიგლას და მისი ფიქრების მონაწილე გახდა.

გათენებას კარგი ხანი აკლდა.

გაიანემ გიგლა ლოგინში ჩააწვინა, საბანი დაახურა და თვითონ კი ღამისმთვევლ ვარსკვლავივით დილის სინათლეს თვალგახელილი შეეგება.

3.

გიგლამ კიდან ამოღებულ წყალი ორივე პეშვით შეისხა სახეზე. უძილობით დაწითლებულ თვალებს ცივი წყალი ძალიან ესიამოვნა. პირი ტი-

ლოთი შეიმშრალა, სწრაფად გადაშალა წიგნი და ღამროში¹ დაგდებულ ჯირკზე ჩამოჯდა. თვალები ისე აუჭრელდა, რომ ეს ოხერი ასოები ვენახში ჩასობილ ხარდნებად² მოეჩვენა. რომ ვერაფერი ამოიკითხა, გულწითელა ჩიტის ფერი წიგნი უგუნებოდ დახურა და ლილისფერ ზეცას მიაპყრო თვალები.

აგერ სულ ახლოს ეჩვენება მას ტაბაკულას დათვლილი მთები. რატომღაც მის მწვერვალზე ყო-

ფნა ინატრა. ასეთი უცნაური ფიქრებით კავკასიის ყველა მთა და ზღვები შემოიარა. ბოლოს კი ისევ ამ ცივ ჯირკზე დარჩა მარტოდმარტო საკუთარი ფიქრების ამარა.

გაიანე ქადს ზელდა, ისიც დაფიქრებულიყო. ფართე თვალებს ქუქურუტანებში შემოპარულ სხივებს ვერ აშორებდა.

— გაიანე! გაიანე! გამოიხედე, ქალო, გარეთ!— დაუძახა მეზობელმა.

გაიანემ კაბის კალთა წამოიკაპიწა და ლობეზე გადავიდა.

გიგლამ დრო იხელთა, წიგნებით გავსებული ჩანთა მხარზე გადაიკიდა, უკანა ეზოში გავიდა და იქიდან ტყეს მისცა თავი.

შეფოთლილ ტყეს ყრიაშული გაჭქონდა. ირგვლივ საამურ სურნელებას ფენდა.

სხვა დროს გიგლა მშვიდად ვერ ჩაუფლიდა ამ ხავერდისფერ ყვავილებს, ნუშისფერ მცენარეებს და ხის ძირებში დათალხულ ბალახებს.

ყველაფერს უკმაყოფილო თვალთ შეხედა გიგლამ. თითქო ეს ღამაზად მოკახმული ტყე დამნაშავე იყო მის უბედურებაში. დანამული წიფლის რტოები საგანგებოდ უწვდიან სველ ფოთლებს, გულს უგრილებენ, მკერდში ჩასაკვრულად იწვევენ, მაგრამ გიგლა ისე გაშტერებულა, რომ არაფერი ესმის ამ ქვეყნის.

გიგლა ტყიდან გავიდა, ქალაქისაკენ მიმავალ გზას დაადგა და პირდაპირ სკოლისაკენ გაექანა.

გზაზე ნიავევით მიქროდა. მძიმე ფიქრებით გულშედონებული თავისთვის ამბობდა:

— რატომ მითხრეს შინ წადიო? რატომ დამითხოვეს ორი დღით? არა, არა, ორ დღეს რა გამაჩერებს სკოლის გარეთ! მე სკოლა მინდა, სწავლა მინდა, დღესვე უნდა გავიგო ჩემი გამორიცხვის მიზეზი!— ვერაფერი გაიგო გიგლამ ამ მოულოდნელი უბედურების და სირბილს უფრო მოუმატა.

რამდენიმე ხნის შემდეგ შიგ ქალაქში გაჩნდა. ქალაქის შუაგულში სამასწავლებლო სემინარიის ორსართულიანი შენობაა ამართული. ვის არ ნახავთ ამ სასწავლებელში: ქართველი, რუსი, უკრაინელი, სომეხი, ებრაელი და ვინ გნებათ აქ რომ არ იყოს! შეიძლება ეს სასწავლებელი ხდიდეს ამ პატარა ქალაქს ასეთ მიმზვიდველს! შეიძლება აქაური ვაჭრების მარიფათი იტაცებდეს ხალხს გურიიდან, სამე-

¹ სამზადი სახლის გვერდზე.
² ჭივობი.

მოიცილა გიგლა, ისე მაგრად დაარტყა თავში მორგვევით რგვალი ხელი, რომ გიგლამ მხოლოდ ერთი დაყვირება მოასწრო და გაბრუნებული უგონოდ გადაგორდა წყალში. ანამქერებულმა მდინარემ გიგლას პირში შეაშხეფა შლამიანი წყალი და იოლად გაათრია დაუძლურებული ბიჭი ქვევით.

— ე, ბიჭებო, ვუშველოთ ბავშვს!

— ურჯულო! ურჯულო! რას ერჩოდი მაგ ობოლ ბიჭს? — ისმოდა ყოველი მხრიდან აღელვებული წამოძახილი.

მოსიერნე ხალხი შემფოთდა.

მუსიკა კი სკოლის ეზოში უკრავდა. მოისმოდა მხიარული ხმები. ბარიტონის სასიამოვნო ლულუნს აღმოსავლეთის ძლიერი ქარი საზანდარივით აფენდა სოფლის ამწვანებულ კარმიდამოებს და სწყდებოდა იქ, სადაც აზუღლებული ცხენისწყალი სიბ ქვებზე ჩანჩქერივით იფშვებოდა.

4

ყვავებულნი ტყემლების ჩრდილში გაიანე კარგა ხანს შეაჩერა მეზობელმა. როცა გაიანე დაბრუნდა შინ, ეზოს ყოველი კუნჭული შემოირბინა,

მაგრამ გიგლა ვერსად ნახა. შეშინდა ქალი, თავი არ მოიკლას იმ უბედურმაო, და ერთი მაგრად შეკივლა. ტანზე სახელდახელოდ ვადაიცვა შავადშეღებილი ნარმის კაბა და თმაგაწეწილი, კვილ — კვილით გაიქცა ქალაქისაკენ. გზაზე ვინც კი შეხვდა, ყველას მიატირა, ყველას მიაკივლა, ჩემი გიგლაიასათვის ხომ არ შეგიხედავთო, მაგრამ მისი გიგლაია ამ დილით არავის უნახავს.

სკოლის წინ ხალხის წრიალი და ჩოქოლი კიდევ არ შენელებულიყო. მუსიკა ახლა უკანა ეზოში გადაეყვანათ. იქედან კარგად მოისმოდა მისი მჭექარე ხმა.

გაიანე გიჟივით თმაგაწეწილი შეიჭრა სკოლის ეზოში. ჩოფურა მეკარემ გაიანეს მოუღირა მჯიდი, მაგრამ იგი მაქოსავით გაუსხლტა ხელიდან. დერეფანში სწორედ გიგლას მასწავლებელს შეეფეთა.

— მითხარით, ბატონო, რა დააშავა იმ ჩემმა საცოდავმა ბიჭმა! — გაიანემ ზედმეტი აღელვებისაგან ტირილი ვერ შეიკავა, თავი ძირს ჩაღუნა და გახუნებული თავსაფრით თვალები ამოიმშრალა. სანამ მასწავლებელი ეტყოდა რამეს, მას ისევ შესწივლა:

— სად არის ჩემი ბავშვი?

— დაწყნარდი, ქალო, თქვენი ბიჭი ჩვენ შინ გამოგიზავნეთ ვუშინ, არ მოსულა თუ? — დაირბილა ხმა მასწავლებელმა, გაიანეს გაცეცხლებულ სახეს რომ შეხვდა.

— თქვენ კი გამოგიზავნეთ, მაგრამ ერთი ეს იკითხეთ, როგორ გამოგიზავნეთ? სავარგებელი გული სკოლაში დაატოვებინეთ, უგუნებო ბიჭი მომიგდეთ! რა ვქნა ეხლა მე, გაგიყდა ბიჭი და სადღაც ცხრამთას იქით გადამეკარგა! ფეიცავ ჩემს რვა შვილს,

თუ გიგლას რამე მოეწია, ერთ კაკალ კაცს და დავტოვებ ცოცხალს, სულ გადავწვავთ და გავაგბუგავთ დიდიან პატარაიანად! — გაიანე მისმა გულსაკლავმა ქვითინმა ისედაც ათის მასწავლებელი სულ დააბნია.

— ვაიმე, ვაიმე, სადა ხარ, ჩემო დაჩაგრულო ბიჭო! — მხოლოდ ამ სიტყვებმა გამოაფხიზლა მასწავლებელი.

— გული დაიმშვიდე, ქალო, შენი გიგლა სადმე ბავშვებში იქნება და სალამოს ისევ შინ მოვა.

გაიანემ ძალა მოიკრიბა, მერე ისე მოულოდნელად წამოვარდა ზეზე, რომ მასწავლებელს ფერი ეცვალა.

— ეს მაინც მითხარით, რატომ დაითხოვეთ ჩემი ბავშვი სკოლიდან?

— მე თქვენი ბავშვი ძალიან მიყვარს. პირდაპირ გეტყვით, არაფერს დაგიმალავთ, ალბათ, თქვენც გაიგებდით, რომ დღეს ნამესტნიკიდან გამოგზავნილი პოპეჩიტელი-გვეწვია მთელი ამალით. დირექტორმა ცუდად ჩაცმული ბიჭი რომ დაინახა, ასე ბრძანა: ორი დღით შინ გაუშვით, უცხო ხალხმა არ დაინახოს, თორემ სირცხვილს ვჭამთო. ეს იყო და ეს, მეტი არაფერი! წავლენ ისინი, და გიგლაც მოვა სკოლაში.

გაიანემ ლოყაზე იტკიცა ხელი, ფართოდ გაახილა ცრემლით სავსე თვალები და ისე მოკრუნჩხა თითები, თითქოს ბნედა მოსვლოდეს.

— აი თვალები კი დაუდგეს სილატაკესა და გაჭირვებას, თორემ ჩემი ბიჭი თქვენი პოპეჩიტელის დასაწყუნია? რა ვუყოთ, რომ გლახადაა გამოწყობილი! ერთი ის მითხარით, იმ თქვენს დირექტორსა და პოპეჩიტელს ჩემი გიგლას თავი აინტერესებს, თუ ფეხები! ჭინჭს რა ჭკუა აქვს, თავში თუ არაფერი უყრია კაცს? დამისახელო ერთი მაინც, ვინ გყავს ჩემ შვილზე უკეთესი? იმასაც მალე დავინახავ, თუ როგორ ვასახელებენ პოპეჩიტელთან თქვენი მდიდრის შვილები! ან ისე რაღა ჩავალ მიწაში, რომ ერთი ჩვენთვისაც არ გათენდეს.

გარეული ტახის ბასი

ლ. ლომთაძე

რდილო აფრიკაში მოგზაურობის დროს, მაროკოში, მე გავეცანი ერთ იქაურ მონადირეს, მოხუც არაბს მოგამედს. ერთხელ შევეკითხე, ლომები ხშირად ხომ არ ესხმიან შინაურ საქონლის ჯოგებს—მეთქი.

—არა, აჰ,—მიპასუხა მოხუცმა:—ზოგჯერ დაიკარგება ცხვარი, ზოგჯერ ხბო, რომელიც დიდ მანძილზე ჩამოშორდება ჯოგს, მაგრამ იშვიათად.

ზაფხულში ხომ ჯოგს ტყეში ვდენით, მაგრამ დაკარგვით მაინც ცოტა გვეკარგება. ხარებს შესანიშნავი თანდაყოლილი შეგნება აქვთ, რომ დამლაშობით ლომისაგან თავი დაიკვან; ისინი დადგებიან წრედ, შუაში მოიქცევენ ხბოებსა და ძროხებს, ირგვლივ კი დარაჯობენ ხარები. როგორც კი იგრძნობს ხარი ლომის მოახლოებას, მაშინვე დაიწყებს ბლავილს, ფრუტუნს და ჩლიქების მიწაზე რტყმევას. დანარჩენებმა უკვე იციან, თუ რას ნიშნავს ეს ამბავი, და ყველა ერთად, ერთ წყებად, გაექანება იქით, საიდანაც მოვლიან ლომს. ლომი არ დაუტდის იერიშს და რაც შეუძლია სწრაფად გარბის ტყეში შორს. არაერთხელ უნახავთ, რომ ლომი მეტწილად ჭამს შველს, თხას, ნიამორს, ფურ-ირემს. თუ გარეულ ტახს დაეცა, მათ შორის იწყება საზარი ბრძოლა, და ტყის სულთანი ყოველთვის როდი რჩება გამარჯვებული.

მეც მქონდა ერთი პატარა შემთხვევა. მაშინ მე სულ ახალგაზრდა ვიყავი, მაგრამ ყოველივე ისე მახსოვს, თითქოს ეხლა ხდებოდეს; ვიამბობთ ამ შემთხვევას. სიუმაწვილეში, როცა ან თეთრი წვერის მაგიერ კუპრივით შავი, დანუჭუჭებული მშვენიერი თმა მქონდა, მე იშვიათად ფატარებდი ღამეს მამის სახლის ჭერქვეშ. შეღამებისას მივდიოდი თოფით ხელში და ტყეში ვუსაფრდებოდი ნადირს. ერთხელ, კაშკაშა მთვარიან საღამოს, წყაროსა და ტბის პირად კლდეზე ჩამოვჯექი; ეხლა ყველა მონადირემ იცის ის ადგილი—იქიდან ადვილია გარეულ ტახებს უთვალთვალო, როცა ისინი მიდიან წყლის დასალევად და ტბაში საგორაოდ. ირგვლივ ლერწამია, შემდეგ მიჰყვება ტყე, და მხოლოდ ერთადერთი კლდე, რო-

გორც მუდმივი უზარმაზარი დარაჯი, აღმართულა, თითქოს განზრახ, მონადირის თავშესაფარად.

მთვარეს ნახევარი ცა უკვე გადაეფლო, ცდამ დამალა და ჩავთვლიმე; უეცრად ხმელი ფოთლების შარიშურმა გამომალეძა; ტყეში გატყდა ხმელი ტოტი; ეტყობოდა, დიდი ნადირი მოდიოდა. წამოვიწიე, თოფს პირისწამალი გავუსინჯე, სანამ ნადირი გამოჩნდებოდა. ნადირი შეჩერდა: უმკველია, ისიც თვალყურს ადევნებდა გარემოს; დაიღრუტუნა, და მე მივხვდი, რომ გარეული ტახი იყო. უზარმაზარი ნადირი ამაყად შევიდა ტბაში, როგორც იქაურობის ბატონ-პატრონი. მთვარის შექუჩე გავარჩიე მისი გრძელი, ხნოვანებისაგან გაჭაღარავებული ჯაგარი, მისი ვეებერთელა პრიალა ეშვები; თოფის ჩახმახი ავაყენე და ველოდებოდი, თუ როდის მოვიდოდა წყაროსთან.

ტახმა ტალახის ჩიჩქა დაიწყო. არ იყო მთლად დამშვიდებული, თითქოს გრძნობდა, რომ სადღაც ახლო მტერი ჰყავდა... ხშირად მიღლა იღებდა თავს და ყნოსავდა ჰაერს.

მიკვირდა: ქარი მისგან მოჰქროდა პირდაპირ ჩემკენ, ისე, რომ იგი ჩემს იქ ყოფნას კი ვერ იგრძნობდა, არამედ სხვისი სუნი იკრა. და აი ტბის კიდურზე გაისმა ჩამიჩუმი. ტახი უფროდაუფრო დელავდა. მან გარკვევით ჩაიბუტბუტა:

— ნუთუ აქ ვინმეა ჩასაფრებული?

ეს სიტყვები მან ერთი-ორჯერ გაიმეორა და ისევ ტალახს დაუწყო ჩიჩქა.

— მეც ჩავუკვირდი იმ ადგილს, საიდანაც ისმოდა ხმაური, და მე მიჩვენებოდა, რომ ვხედავ მთვარიან ვეებერთელა თავს და ორ თათს; ორი ნაკვერცხალი ანათებდა ბუჩქებიდან; ვხედავ — ლომი

წელა, უხმაუროდ ეპარება ტახს; იგი კი ზურგზე ჯაგარაყრილი განაგრძობს ტალახის ჩიჩქნას და რალასაც ბუტბუტებს თავისთვის დინგში, რაც კარგად ვერ გავარჩივ.

— უფრო გარკვევით რომ დაედრუტუნებია, გარჩევდი? შევეკითხე მე.

— რა თქმა უნდა! — მიბასუხა სრულიად დარწმუნებულის კილოთი მოხუცმა: — ვისაც ტყეში დიდხანს უტხოვრია, ის მაშინვე გაიგებს; თორემ რად ექნებოდათ ცხოველებს ხმა? ჩვენში ყოველ მონადირეს ესმის, რას ამბობს აფთარი, ლომი, ტახი...

მე ვიფიქრე, რომ სიტყვის შებრუნება სრულიად უსარგებლო იქნებოდა, ისეთის რწმენით და დამაჯერებლობით ლაპარაკობდა იგი. შემდეგაც რამდენჯერმე მქონდა შემთხვევა დავრწმუნებულიყავ, რომ არაბები ცხოველთა ყველა ხმას თარგმნიან და, მათი ოცნების განსაკუთრებული სიძლიერის მეოხებით, ცხოველებს აწერენ თავიანთ აზრსა და სურვილს; და მე ხელი აღარ შევუშალე ძველ მონადირეს დამშვიდებით განეგრძო ამბავი.

— ლერწმებში ნახევრად დამალული ლომი უკვე ოციოდენ ნაბიჯზე მიუახლოვდა ტახს. თუმცა არავითარი ხიფათი არ მომელოდა, მე მაინც ვკანკალებდი, თითქოს ციება შემყროდეს, და ვუცდიდი რა მოხდებოდა, სულის მოთქმასაც ვერ ვბედავდი.

ტახმა ტალახიდან აიღო თავი, დინგი ასწია და შემობრუნდა... ამავე წამს ლომი გადახტა... და უკანა ფეხებზე დამდგარმა ტახმა მას ეშვები შეა-

ტახი უფროდაუფრო გააფთორდა, ისევ მივარდა ლომს და მანამ არ მისცა საშველი, სანამ გაბრაზებული თავისქნევით მთელი დინგი თვალზეამდევდა მუცელში ლომს, რომელიც კედებოდა ხხვით. ტახს სისხლი ჩამოსდიოდა ფართო კრილობიდან, მაგრამ ჯაგარი არ ეშვებოდა ქვევით, როცა მტრის ტახს ფატრავდა თავისი ეშვებით. შემდეგ მივიდა წყაროსთან წყლის დასალევად. თოფი მოვიმარჯვე, მაგრამ სანამ ვესროდი, ვიფიქრე და თავს ვუთხარი:

„მართლაც და რისთვის უნდა მოვკლა? ვაჟკაცურად იომე, ლომის ტყავი დამიტოვა; მეტი რაღა მინდა?“ ამიტომ თოფი ჩამოვკიდე და დილის მოლოდინი დავიწყე.

ტახი წყაროს მოშორდა და ტბის ტალახს მიუბრუნდა. მაგრამ უეცრად ტყიდან მოისმა ისევ შარიშური და, წარმოიდგინეთ, ძუ ლომის ტიტველი თავი შიშით შესცქერის მკვდარი ლომის მძორს.

— რა ამბავია? ისევ ჩასაფრებულან? — ჩაბუტბუტა ტახმა.

— კარგი, გიაურო, ძაღლო! — თქვა მწუხარებით გულჩამკვდარმა ძუ ლომმა. — ძვირად დაგისვამ ამ ვერაგობას! ლომის მოკვლას

თქვა და თამამად მიაშურა მტერს. ტახიც ელოდა და გაბრაზებული აკრაქუნებდა კბილებს. ლომი შეჩერდა. შებრუნდა და ტყისაკენ გაუხვია. მე გავიგონე მისი სიტყვები. „რამოდენა ყოფილა ეს ტახი, რა საშინელება რამ არის!“

— დაიწვას ბებიაშენის აჩრდილი! — მიაყვირა მას ტახმა.

ბებიაშენის შეურაცხყოფით გაბოროტებული ძულომი შეჩერდა, დაიწყო კუდის მიწაზე რტყმევა და მთელი ყაყრანტოს ძალით დაიღმუილა.

ტახმა ჯაგარი აიყარა, ფეხები დააბაკუნა და მიაშურა ლომს, მაგრამ ლომი განზე გაუხტა და სასიკვდილო დარტყმა აიკდინა. ამ დროს ღრუბელი ჩამოწვა. მე ვედარაფერს ვხედავდი, მაგრამ მესმოდა ბრტყალების ყოველი დარტყმა, კბილების ყოველი კრაქუნა. შემდეგ ყოველივე მიჩუმდა. როცა ღრუბელმა გადაიარა და მთვარე ორივე თვალთ მიწას დააშტერდა, მე დავინახე, რომ ძუ-ლომს წინა თათები გაშოტილი ჰქონდა, ტახის გვერდით იწვა და მშვიდად ჰამდა მას. მე ავიღე თოფი და თავში დავუმიხნე... ეს იყო მისი უკანასკნელი წუთი.

მაგრამ მე მხოლოდ დილით ჩავვდი კლდიდან. მკვდარი ძუ-ლომის ბრტყალები კიდევ ირიბად იყო ჩამჯდარი ტახის ტანში; ტახის მრავალი დიდი კრილობა ამქლავებდა, თუ რა ვაჟკაცურად იცავდა იგი თავს.

ტყავები მშვენიერი იყო, და ეს ღამე, როცა ჩემ მაგიერ მუშაობდნენ სხვები, ჩემთვის ძლიერ მომგებიანი გამოდგა.

თარგმანი რუსულიდან

6. ლომთქიზანიძემ

ხვედრა. მე მესმოდა მათი ერთმანეთის რტყმევის ხმა, როცა ორივე გორავდა მიწაზე; კლდეზე გადახრილი მე თვალს არ ვაშორებდი, რომ დამენახა, თუ რით გათავდებოდა ეს ამბავი. უეცრად დავინახე, რომ ტახი ისევ ოთხივე ფეხზე იდგა და ისევ მივარდა ლომს, რომელმაც სახარლად დაიღმუილა და მას შორიდან პასუხი გასცეს ტურა-ფოცხვერებმა.

1) ეს არაბების ჩვეულებრივი გინებაა: ასე აგინებენ თავიანთ ცხენებს, აქლემებს და იგივე გამოთქმები გადააქვთ ცხოველების ენაში.

ავტ. შენიშვნა.

ქოშანსი

ბინდებუდი იყო ავღრიანი შემოდგომისა,
ჟგაწვილი ქალი შორს, ყრუ ადგილს მიბაიჯებდა,
იღუმალ ნაყოფს უბედურის სიყვარულისას
მთრთოლვარე ხელით მკერდს იკრავდა, ძლივს იმაგრებდა.

სიჩუმე იყო, ღამის მწუხარში ტყენი და მთანი
სუშველუ ღუფდა და ყველუფებს მისძინებოდა,
ქალი საბრალო, მწუხარე და თვალცრემლიანი,
კბკალვით და რიდით ირგვლივ ფრთხილად იხედებოდა.

ოდნავ შეჩერდა, ნადვლიანად ამოიკვნესა
და დააცქირდა უმანკო და ჩვილს არსებასა...
„შენ გძინავს, შვილო, ვერა ხედავ ჩემსა ცრემლებსა,
ვერა გჩნობ ამ ჩემს ტანჯვასა და მწუხარებასა.“

თვალს განმჯახალ და უძლური, სევდით მოცული
ამ ჩემს მკერდს ველარ ჩაეკვრები, ჩაეკონები,
და ამასივით კოცნას, ალერსს, ატირებულნი,
შენის უბედურ დედისასა ვერ ეღივებო.

შენ ჩემთვის ტირილს და ჩემს ძებნას ამაოდ იწყებ!
ღანჯაზავე ვარ და სიკცხვილი არ ამცილდება,
სამარადისოდ, საუკუნოდ შენ დამივიწყებ,
დედას კი შვილი არასოდეს დაავიწყდება.

ბინეს მოგცემენ, თავშესაფარს შენ უცხოები,
გატყვიან: „ჩემთვის უცხო ხარო და შორეული“,
გემგჯერა იკითხავ: „სად არიან ჩემი მშობლები?“
და მშობელს მოჯახს ვერ იკოვნი ცრემლოვრეული;

სხვა ბავშვთა შორის ანგელოზი დამეჩაბრები,
მარად იქნები მწარე ფიჭვით დაღონებული,
და სხვა დედების შვილთა მიმართ ალერსს დახვდები
სიკვდილის დღემდე დაღვრემილი, დაქმარებული.

ყველგან იქნები შენ ღარიბი და უბედური,
დასწყველი, დაჰგომო შენს დასაბაბს უსამართლოსა,
და როს მოგემის შურთ სასტიკი სხვის საყვედური,—
შემინდე ცოდვილს მშობელს, საწყალს და საბრალოსა.

იქნებ როგორკე შეგხვდეს, იცნო მამა მშობელი,
გადახვნიე მოგოლი და გულით დამწვარი...
ნება სად არის მუხანათი, ჩემი მშობელი
და ჩემთვის მარად, საუკუნოდ დაუვიწყარი?

მამა ტანჯული ანუბივში, გყავდეს შენთანა,
შთხარ, რომ დედა შენ უფოდ, მკლად დაბტოვა,
მისმა ლაუჩამ განუოკობა ვერ აიტანა
და ამ ჭვეყანას უდაბურსა გამოეთხოვა.

მაგრამ ეს რა მთქვი? ან იქნება სხვა ვინმე ნახე,
ვთქვამთ, დამნაშავე დედაშინი შემოგეყაროს, —
გადამრავს შენი მოღრუბლული, მწუხარი სახეი
ხოვ იცნობს დედა, შვილმა ახლოს რომ გაუაროს?

ოჰ, ბედა მკაცრმა და სსტიკმა რომ შემახვედროს
და ამისრულოს ჩემი ნატვრა, ჩემი ვედრება...
იქნება ახლოს გამიაროს, არ შემომხედოს
და საუკუნოდ ვეთხოვები, აღარ შემხვდება!

შენ გძინავს, შვილო უბედურო, სად რას მიძლი...
გულში ჩაბიჭა ნება მომიც უკანაქნელად.
კანონი ჩვენი უსამართლო და საუნიელი
წილად გვარგუნივს მხოლოდ ტანჯვას ჩვენდა სასჯელად.

არ განუზანტავს ვიღარი ასაბს აწ უდარდელი
და უგრუნველი სინარული და მოსვენება,
გამძინოს, შვილო საყვარელო, მწარე ნაღველი
შენის ბავშვობის ნათელს დღეებს ვერ შეეხება“.

უცხო ძალიდან ამოგაწყინდა მთვარე ნათელი
და ძალის ახლოს იმის უშუაო ქონი გამოჩნდა,
ყმაწვილმა ძალმა აღელვებით გავშვს სტაცა ხელი
და იმ უცხო ქონს მიყრუებულს მიუახლოვდა.

როდესაც უცხო ქონის კართან იგი მივიდა,
გავში იმ, ზღუბრულთან მიაწვინა, ააქანკალა,
შიშით და ძაწოლით შვილს თვალები მთლად მოარინდა,
ღამის ყვდინაღში გავხვია და მიიჩქალა.

მთარგმნელი არტემ ახნაზაროვი

პატარა ლუიზა

რთი კვირის წინ მშვენიერი ამინდი იყო და ჩემი ლუიზა ჰაერზე არ გამეყვანა მთელი დღის განმავლობაში. პალტო ჩავაცვი, ბავშვს ქუდი დავახუ-

რე და წავედით ერთად ქალაქში, რათა მას ერთხელ მაინც ენახა განათებული ქუჩები.

სათამაშოების მაღაზიასთან დადგა იგი და აღარ იძვროდა. მაჩვენებდა ერთს დიდსა და ქერაკულულებიან ტიკინას, აბრეშუმის ტანსაცმელით შემოსილს.

დიდაც ძვირფასი ნივთი იყო ეს ტიკინა.

— შვილიყო! — ვუთხარი მე. — ეს ჩვენთვის ძალიან ძვირია, მხოლოდ მეფისწულს თუ შეეძლება იყიდოს

— დედიკო! მაჩუქე ლამაზი ტიკინაო.

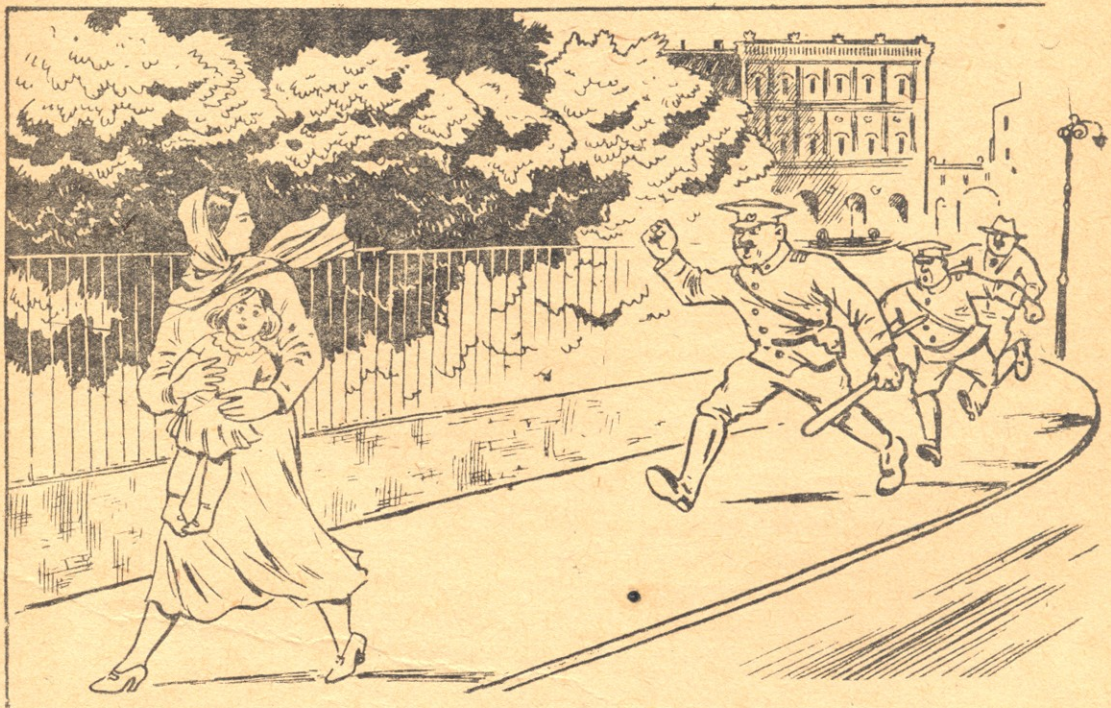
მე აღარ შემიძლო მისი მუდარის მოსმენა და წავედი მაღაზიაში ტიკინის სანახავად.

„რა ღირს ეს ტიკინა?“ ვეკითხები გამყიდველ ქალს.

— ხუთი ტალერი! — მიპასუხა მან და გადმოიღო იგი ვიტრინიდან, რადგან მას ეგონა ვინმე დიდკაცის მსახური ვიყავ. მე მქონდა მხოლოდ ერთი ტალერი და ვთხოვე მას, ჩემი გოგონა ავადა და თუ ამ ტიკინას არ მივუტან, უარესად გახდება მეთქი.

მაღაზიის პატრონი მოვიდა და ვთხოვე: ერთ ტალერს წინდაწინ დაგიტოვებთ და დანარჩენ ოთხს კი თანდათანობით გავისტუმრებ მეთქი.

მან არ ინდობა ჩემი მოსმენა, გაცოფდა და მიბრძანა დამეტოვებინა, რადგან თქვენ ხელს უშლითო სხვა ნაღდი მყიდველების მოსვლას. მე ისე გავბრაზდი, რომ შემიძლო მისთვის შემომეკრა. როცა მაღაზია გაივსო მყიდველებით, თვალის დახამხამების სისწრაფით მივეპარე ტიკინას, დავავდე იქ ერთი ტა-

იგი. მაგრამ ბავშვი მე აღარ მომეყვებოდა და განუწყვეტლივ იმეორებდა:

— დედიკო! მაჩუქე ლამაზი ტიკინაო.

შევიყვანე მაღაზიაში და გუყიდე ძალიან პატარა, ქერათმიანი ტიკინა, მაგრამ დახეთ ჯიუტ ბაღს, არც კი შეხედა ამ ტიკინას და დიდს ტიკინაზე დაებრცია თვალები. ძლივს მოვაშორე ვიტრინას, ხელში ავიტატე და შინ წამოვიყვანე.

მთელი ღამე აბოდებდა ლუიზას, ცისფერთვალეებიან მეფისწულს ახსენებდა. ავად გახდა, ლოყები გაუწითლდა და თვალებს აცეკებდა. გახურებულ ხელები ჩამბლუჯა და განუწყვეტლივ მეუბნებოდა:

ლერი, ამოვიდე იგი პალტოს ქვეშ და მოგვურცხლე ჩემს პატარა გოგონასთან.

ჯერ შესახვევამდე არ ვიყავ მისული, როცა საშინელი ყვირილი და რბენა მომესმა. მოვიხედე, პოლიციელები მომდევდნენ მართლაც... დამიჭირეს და წამათრიეს, როგორც ქურდი, პოლიციაში, იქ კი უკანასკნელ ბოროტმომქმედებთან ერთად მომათავსეს. ხუთი დღე ვიჯექი და არ შემიძლო ერთხელ მაინც ჩემი ავადმყოფი ლუიზასთვის ნაძვის ხე გამეჩაღებინა.

თარგმნა მირანდა გამსახუბლიამ.

მობრუნე ჰიბრის ლიბრეტი

აღაკო შენგელია

ლაკვარდების სიკვლევე
ამ მიდამოს როგორ ჰშვენის,
როგორ გვარტობს, მთავ მაღალდ,
შრიალი და სუნთქვა შენი!

წყაროს ჩუმი ლიკლიკი და
ნამუნარების მარიშული,
სიღს ქრლვა მთის პირიდან,
ტყის სიმღერად დანიშნული.

მდღაუდაჟე ყვავილები,
ძღწისფერი, ლალისფერი,
ღიმილია გაშლილ მთების,—
ხალისი და სიტკბოს მგვრელი!

რა კარგია ჩემი ქვეყნის
მიწა, ტყე და ლურჯი ზედა,
მთავ, მიმღერე, და მეც გერყვი,
ტკბილ სიმღერას გერყვი მეცა.

გადავირბენ მთების კალთებს,
გადაშლილებს ქათიბუნად,
მთა სამღერას შემოხმახებს,
მეც სიმღერა მომინდება.]

გულით, მინდა მხლდოდ ერთი:
გავნდე ესე გაწაფული,
რღმ დავიგვა ჩემი მკვრდით
ჩემი ქვეყნის გაზაფხული.

მამ, სიმღერა ისევ ლადი,
ხმას მღგვრემენ ლურჯი მთები,
ეს ქვეყანა არის ბადი,
ჩვენ—უჭკნობი ყვავილები.

სივონე ქვარიანი

თასი წლის წინათ შუა აზიის თვალუწვდენელ ველზე ცხოვრობდა ნახევრად ველური ხალხი — მონღოლები, ანუ თათრები მათ უმთავრეს მეურნეობას შეადგენდა მეჯოგეობა, განსთავურებით მეცხენეობა. თათრები იკვებებოდნენ ცხენის რძითა და ხორცით, იყვნენ საუკეთესო ცხენოსნები, მეტად ამტანნი და მამაცნი.

მეცამეტე საუკუნის დამდეგს მათ აღმოუჩნდათ დიდი სარდალი ჩინგიზ ყაენი. მან გააერთიანა თათრების დაქსაქსული ურდონი ერთ მძლავრ სამეფოდ, შეკრიბა უპირველეს მამაცთაგან დიდი ცხენოსანი ლაშქარი და დაეცა მეზობელ სახელმწიფოებს: თურქეთს, ჩინეთს, ბნდოეთსა და ირანს; მოკლე დროში დაიპყრო ეს დიდი, მდიდარი ქვეყნები, დაარბია, გაძარცვა და დაადო მძიმე ხარკი (სამხედრო ბეგარა).

ამით არ დაკმაყოფილდა სისხლის მღვრელი ჩინგიზ ყაენი. თავისი დიდი ლაშქარი მან გაჰყო ორ ნაწილად. ერთი ნაწილი გამოგზავნა დასავლეთ აზიის დასაპყრობად, ხოლო მეორე ნაწილს თვითონ წაუძღვა, შეესია რუსეთს, მთლიანად დაიპყრო მისი სამთავრონი და კისრად დაადო ხანგრძლივი მონობის მძიმე უღელი. მონღოლთა ლაშქრის პირველი ნაწილი ირანის მხრიდან შეესია მესოპოტამიას, სირიას, მცირე აზიასა და კავკასიას. მოკლე დროში გაძარცვა და დაიპყრო ეს მდიდარი ქვეყნებიც.

მონღოლნი შემოესიენ საქართველოს, ანუ, უკეთ, ივერიას, ორჯერ: პირველად გიორგი ლაშას მეფობის დროს (1221 წელს), მეორედ კი ათი წლის შემდეგ, რუსუდან დედოფლის მეფობის ეამს. პირველ შემოსევისას მათ გრივალღვით გადმოიარეს ივერიაზე და დარუბანდის გზით გავიდნენ ჩრდილო კავკასიასა და სამხრეთ რუსეთში. მეორედ კი თათრები გამოედევნენ ხორასნის შაჰს ჯელალედინს. ჯელალედინი 200 ათასი მეომრით მოადგა ივერიის საზღვრებს, მან საერთო საშიშარი მტრის, ე.ი. მონღოლთა წინააღმდეგ, სთხოვა კავშირი და ჯარით დახმარება რუსუდან დედოფალს. რუსუდან დედოფალმა არ შეიწყნარა ხორასნის შაჰის გონივრული წინადადება, უპატრონოდ დატოვა ქართლ-კახეთი, თვითონ კი დიდრ ამალით გადვიდა კორტოხზე და თავი შეაფარა კოლხეთს.

საშინლად გაბრაზებული ჯელალედინი თავისი ძლიერი ლაშქრით შემოვიდა ივერიაში და ააოხრა იგი, მოადგა თბილისს, აიღო და გაჟლიტა 100 ათასამდის მშვიდობიანი მცხოვრები.

ასე სასტიკად იძია შური უგნურ რუსუდანზე მხეცმა ჯელალედინმა.

ამასობაში შემოვიდნენ თათრებიც, მათ საშინლად დაამარცხეს ჯელალედინი, გაფანტეს მისი ლაშქარი და უომრად დაიპყრეს უპატრონოდ შთენილი ივერია, დაარბიეს, ააოხრეს და დაადვეს მძიმე ხარკი.

გავიდა რამდენიმე წელი, ფრიად შეაწუხა ქართველნი მონღოლთა ბატონობის მძიმე უღელმა. აღმოჩნდნენ სამშობლოს გმირები, რიცხვით შვიდნი. ისინი საიღუმლოდ შეიკრიბნენ კოხტა გორის ციხეში, კოლხეთის საზღვართან, და მოახდინეს შეთქმულება. ითათბირეს და გადაწყვიტეს, შეეკრიბათ რაზმები თავთავის კუთხეში, დანიშნულ დროს უცრივ დასცემოდნენ თათრების მთავარ ბანაკს და გაეჟლიტათ მტერი.

შეთქმულთა შორის იყო განთქმული ვაჟკაცი, ოდიშის ერისთავი ცოტნე დადიანი. იგი მალე დაემშვიდობა თავის ამხანაგებს და გადვიდა კოლხეთს, რომ დროით შესდგომოდა ჯარის შეკრებას. დანიშნულ დროს ცოტნე დადიანი თავისი რაზმით გაჩნდა კოხტა გორასთან. აქ მან შეიტყო ფრიად სამწუხარო ამბავი: ჯაშუშის მეოხებით თათრებს იმ დღესვე გაეგოთ შეთქმულების შესახებ, მაშინვე დასცემოდნენ ციხეს, შეეპყრათ ექვსი შეთქმული და გაეგზავნათ ყარაყურუმს მათ უფროს ქარმალან ნოინთან. მრისხანე ქარმალანს ჯალათისთვის გადაეცა ისინი საწამებლად.

გაიგო რა ეს საზარო ამბავი ცოტნემ, მაშინვე გააბრუნა კოლხეთს თავისი რაზმი, თვითონ კი ორი თანმხლებით გაეშურა ყარაყურუმს. მივიდა თუ არა, შორითვე დაინახა თავისი ამხანაგები, ხელფეხ გაკრულნი და შიშველა დაყრილნი მზეზე. ჯალათს მათთვის ტანზე წაეცხო თაფლი, რის გამო უამრავი ბუზი და კრაზანა დახვეოდათ. საშინელ წამებას განიცდიდნენ ხალხისთვის თავდადებული ქართველნი. მათ დაემალათ ნოინისთვის შეთქმულების მიზანი.

იხილა რა ეს სურათი ცოტნე დადიანმა, მაშინვე გადმოხტა ცხენიდან, გაშიშველდა, თოკით გააკურევინა ხელ-ფეხი თავის მხლებლებს და ამხანაგებთან ჩაჯდა სატანჯავად.

ეს უცნაური ამბავი მოხსენდა ქარმაღანს. მან მოაყვანინა გმირი ცოტნე დადიანი, ჰკითხა ვინაობა და ასეთი საქციელის მიზეზი.

— დიღო ნოინო, მე ვარ საქართველოს ერთი კუთხის ერისთავი ცოტნე დადიანი. საქართველოს ერისთავნი, სულ შვიდნი, შევიკრიბენით კობტა გორის ციხეში სათათბიროდ, რათა უკეთ მოგვეწყოთ ქვეყნის ხარკის ძლევა. მე აღრე წავედი ჩემს ქვეყანაში. ამ ხუთი დღის წინ შემთხვევით ვცანი, რომ თქვენ შეგიპყრიათ ჩემი ამხანაგები და მიგიციათ სატანჯველად. აჰა, ჩამოველ აქ, რათა მეც გავიზიარო თქვენი რისხვა და ვეწამო ჩემს ძმებთან

ერთად. უბრძანე ჯალათს წამისგან თაფლი შიშველ ტანზე, რომ მეც ვიგემო ისეთივე წამებანი ბუზ-კრაზანების მიერ, დე, მეც მოვკვდე ჩემს ძმებთან ერთგვარი სატანჯველით! — ამაყად უპასუხა დადიანმა.

ფრიად გააოცა თათრების ნოინი ცოტნეს საქციელმა. მეტად მოეწონა მისი გაბედული პასუხი. მან ბრძანა შვიდივე ქართველი ერისთავის განთავისუფლება და პატივით გაისტუმრა ისინი ივერიაში.

ამრიგად, ცოტნე დადიანის საარაკო რაინდობამ, მისმა გმირულმა თავგანწირვამ იხსნა ივერიის ერისთავნი საშინელი წამებით სიკვდილისაგან.

გაიგო ჩანვლამ

ალექსანდრე ბელსი

ძალიან ხშირია ისეთი შემთხვევა, როდესაც ერთ რაიმე ხელსაწყოს ან იარაღს ორი, ან რამდენიმე გამომგონებელი იგონებს ერთმანეთის დამოუკიდებ-

ალექსანდრე ბელი

ლად, ან და ერთსადიამვე კანონს ორი სხვადასხვა მეცნიერი აღმოაჩენს და დაამტკიცებს.

ყოველი სახელმწიფო თავის ქვეყნის ინტერესს იცავს და ამათუიმ გამოგონების ან აღმოჩენის ავტორად თავისი ქვეყნის გამომგონებლებს თვლის.

სწორედ ასეთი ისტორია ეწია ტელეფონის გამომგონებას.

საფრანგეთი ტელეფონის გამომგონებლად ასახელებს ფრანგ ბურსელს, გერმანია — რეისს, ხოლო იტალია — მანცეტის. იტალიელებმა ძეგლის აგებაც კი არ დაიშურეს ტელეფონის ამ „გამომგონებლისათვის“. ამერიკა კი ტელეფონის გამომგონებლად ალექსანდრე ბელს თვლის.

რეისმა, რომელსაც გერმანელები თვლიან ტელეფონის გამომგონებლად, მიზნად დაისახა აეგო ისეთი ხელსაწყო, რომელიც გადასცემდა ხმას, და არა სიტყვებს.

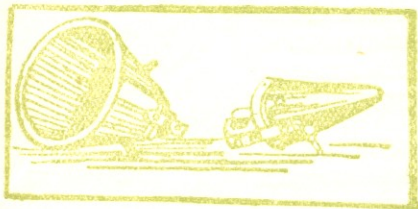
1825 წელს რეისმა დაიწყო მუშაობა თავისი აპარატის შექმნაზე და მხოლოდ 1861 წელს მიაღწია

შიზანს. ფრანკფურტის ფიზიკოსთა საზოგადოების კრებაზე მოახდინა მან თავისი „ტელეფონის“ დემონსტრირება, და 100 მეტრის მანძილზე გადაცემულ იქნა ერთერთი მელოდია. გადაცემას თან სდევდა შუილი, შიშინი და სტეენა. ამიტომ რეისის გამოგონებამ ვერ ჰპოვა გამოყენება და იგი ჩქარა მივიწყებულ იქნა.

ხმარებაში დარჩა მხოლოდ რეისის მიერ შემოღებული ბერძნული სიტყვა „ტელეფონი“, რაც ნიშნავს აპარატს, რომელიც გადასცემს ხმას სიშორეზე. აღსანიშნავია აგრეთვე ფრანგი გამომგონებლის ბურსელის ცდის მეტად სწორი აღწერა.

ყველაზე სწორი და ნამდვილი სახე ტელეფონისა მოგვცა ამერიკელმა გამომგონებელმა ალექსანდრე ბელმა.

ალექსანდრე ბელი დაიბადა ინგლისში 1847 წელს. 1870 წელს მათი ოჯახი გადასახლდა ამერიკაში, სადაც ა. ბელმა დაიწყო მუშაობა თავისი აპარატის მოსაწყობად. ბელმა დაამზადა ხმის გადამცემი აპარატი და 1876 წ. 14 თებერვალს გამომგონებელთა ბიუროში შეიტანა განცხადება თავისი გამოგონების შესახებ. არ ვასულა ორი საათი, და გამომგონებელთა ბიუროში შემოვიდა სხვა გამომგონებლის—გრეის ასეთივე განცხადება. ორივე გამომგონებელი მოითხოვდა პატენტს „სიტყვის გადამცემი აპარატის გამოგონებაზე“.

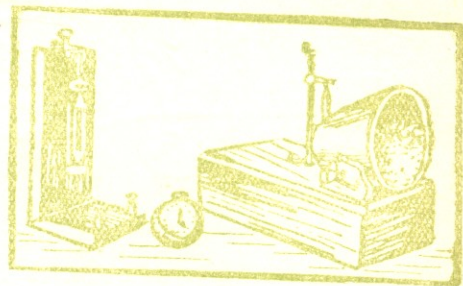
ბელის აპარატი

გამომგონებელთა ბიურო შეჩერდა იმ საკითხზე, თუ ვის უნდა მისცემოდა პატენტი. საბოლოოდ გადაწყდა, ვინაიდან ბელის განცხადება 2 საათით ადრე შემოვიდა, პატენტი მისცემოდა ალექსანდრე ბელს.

მაგრამ ბელს, თავისი სიღარიბის გამო, საშუალება არ ჰქონდა გამოეყენებინა და გაეუმჯობესებინა თავისი გამოგონება. მან წინადადება მისცა „დასავლეთის ტელეგრაფის საზოგადოებას“ შეესყიდა მისი გამოგონება, მაგრამ საზოგადოებამ არ ისურვა ბელის ამ შესანიშნავი გამოგონების შესყიდვა.

განსაკუთრებით მოიხვეჭა სახელი ბელმა 1876 წელს ფილადელფიაში მოწყობილი საერთაშორისო გამოფენის დროს. ამ გამოფენაზე წარმოდგენილ იქნა ბელის ახალი გამოგონება. როდესაც ბრაზილიის მეფე დონ—პედრო ათვალისწინებდა გამოფენას, მისი ყურადღება მიიპყრო ბელის ამ საოცარმა „სათამაშომ“, მან მოისურვა ბელთან დალაპარაკება, რომელიც დარბაზის მეორე ბოლოში იმყოფებოდა.

აიღო ხელში ტელეფონის მილი, გაკვირვებულმა უცებ გააგლო ხელიდან და წამოიძახა:
— ის ლაპარაკობს, ის ლაპარაკობს! **ერჩვენული გამგლობი**
ამ შემთხვევამ უშველა ბელს. მან **გამგლობი** გამოგონების დახმარებით დაეარსებინა თავისი ტე-

იუზის მიკროფონი

ლეფონის საზოგადოება „ბელის ტელეფონის ასოციაცია“. 1878 წელს ნიუხავენში (ამერიკა) ბელმა გახსნა მსოფლიოში პირველი „ტელეფონის სადგური“ მ აბონენტისათვის.

შემდგომ ბელი აუმჯობესებდა თავის აპარატს, მაგრამ ვერ შესძლო ის, რომ მისი აპარატით შესაძლებელი ყოფილიყო შორეულ მანძილზე ლაპარაკი.

ეს ამოცანა შემდგომ გადაჭრეს ევროპიელმა გამომგონებლებმა სიმუნსმა და ადერმა.

ტელეფონის გაუმჯობესების საქმეში დიდი ღვაწლი მიუძღვის ცნობილ ამერიკელ გამომგონებელს ტომას ედისონს. მან აპარატში შეიტანა ინდუქტიური კოქა, რითაც მიიღო მაღალი ძაბვის ცვლადი დენი, რომელიც ადვილად სძლევს შავთულის წინააღმდეგობას.

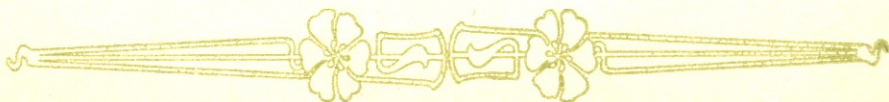
როდესაც ედისონმა გააუმჯობესა ტელეფონის აპარატის მოწყობილობა, სატელეფონო საქმე სწრაფად განვითარდა, სულ მალე ბევრ ქალაქში მოეწყო ცენტრალური ტელეფონის სადგურები.

უნდა აღინიშნოს, რომ ედისონი მუშაობდა „ამერიკის ტელეფონის საზოგადოებაში“, რომელშიაც შედიოდა ბელის მოქიშვე გრეი. ბელი, რა თქმა უნდა, დამარცხდებოდა, რომ მას არ დახმარებოდა ამერიკელ იუზის მიერ გამოგონილი მიკროფონი.

შეიძინა რა იუზის გამოგონება, „ბელის ტელეფონის საზოგადოება“ გადაარჩა დამარცხებას.

ტელეფონის შემდგომ გაუმჯობესებას უნდა მიეწეროს ტელეფონისა და მიკროფონის შეერთება ერთ მოძრავ მილში. ეს გამოგონება ფრანგ მგრკადეს ეკუთვნის.

ჩვენს ეპოქაში ერთერთ შესანიშნავ გამოგონებად ითვლება ავტომატური ტელეფონი.

კ ბ ა ს ა რ თ ი ბ ი

ს ა მ ი ს ა მ ო ვ ა რ ი

ჩვენ შეზობელ ქალს დაროს ძალიან უყვარს ჩაის სმა. მას სახლში საში სამოვარი აქვს.

ერთხელ მას ესტუმრა დისწული — ნიკა. ნიკა ფიზიკის დიდი მოყვარული იყო და მან ასეთი შეკითხვით მიმართა თავის დეიდას:

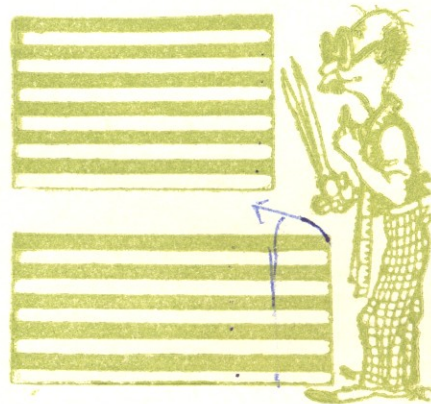
— შითხარით, დეიდა, თუ თქვენ სამივე სამოვარს ერთდამივე დროს აადულებთ, მაშინ რომელი ამ სამოვართაგანი უფრო ადრე გაცივდება?

დეიდა დარომ იფიქრა, იფიქრა და ვერ შესძლო პასუხის გაცემა.

თქვენ შეგიძლიათ, თუ არა, უპასუხოთ ნიკას შეკითხვაზე?

მ ო კ ლ ე ს უ ფ რ ა

ივანე ივანეს-ძე ცნობილი მკერავია, მას შეუძლია მატერია გამოსჭრას ისე, რომ არცერთი პატარა ნაჭერი გამოუყენებელი არ დარჩეს.

მაგრამ დღეს ივანე ივანეს-ძე დაფიქრდა. მისმა ქალმა იყიდა სუფრა, ისეთი მოკლე, რომ მაგიდას არ ფარავდა.

როგორ დააგრძელოს სუფრა? იფიქრა ივანე ივანეს-ძემ, იფიქრა ერთი დღე, ორი და მესამე დღეს, როგორც იყო მოიფიქრა. მან სუფრა გასჭრა ორ თანასწორ ნაწილად მიაკერა ერთმანეთს და სუფრაც დაგრძელდა. (დახედეთ ქვედა ნახატს).

როგორ გასჭრა მან ეს სუფრა?